

Doc.
I. 10456.

OTECA ROMÂNEASCĂ
ENCICLOPEDICĂ „SOCEC”

Inu. A. 38.579
No. 63.

Ius. 10456.

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

304 946

CARMEN SAECULARE

POEM ISTORIC

SECȚIA LITERARĂ (SCRITORII ROMÂNI MODERNI)

1027

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă

1909

20613. 63

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
COTA 10456

CONTROL 195

PC 54/95

1961

B.C.U. Bucuresti

C14732

Ministerul instrucțiunii publice, dorind să comemoreze a cincizecea aniversare a acestui mare act care se cheamă **Unirea principatelor**, s'a gândit să se adreseze și nouă.

Pentru lămurirea confrăților în Apolo, cari ca oameni cu fantazie sunt de obicei dispuși să brodeze multe, ținem să spunem că însărcinarea aceasta de a slăvi **Unirea** într'un poem dramatic ni s'a dat, fără s'o cerem, dar de asemenea ținem să le mai spunem că am fost mândri și recunoscători ca s'o primim. Elogiile și aplauzele ne-au măgulit în destul vanitatea firească oricărui poet,

dar nu ne-au făcut să uităm că ele
trecătoare....

Timpul scurt ce ni s'a dat pentru a
scrie acest poem ar putea scuza unele
lipsuri pe care nădăjduim că le vom
întregi cu timpul. Istoria neamului nos-
tru e un isvor nesecat de fapte mari și
tragic eroism, cari cer timp, odihnă și
rînduială spre a se putea cristaliza într-
operă de artă neperitoare. Avem destu-
scriitori cu un talent necontestat și cătr-
ei ne adresăm, amintindu-le cuvintel
marelui Kogălniceanu, care spune aș-
de frumos: «în ce se atinge de curajul
individual, de îndrăzneala faptelor, de
statornicia apărării, de mărinimia și
bărbăția Voevozilor noștri, carii, deși p
un teatru strîmt și cu mici mijloace a
săvîrșit lucruri uriașe, în toate aceste n
mă tem a zice că istoria noastră ar
mai pre jos decât istoria a oricărui
popor vechiu sau nou...»

Iar după ce trece în revistă domniile glorioase ale lui Alexandru, Mircea, Mihai, Șerban Cantacuzino, urmează: «Vroiți însă un interes de român, varietate de întâmplări, episoduri patetice, tragedii cari să vă scoată lacrimi din ochi... apoi nu voi avea trebuință decît să vă povestesc cruzimile și viața aventurieră a lui Vlad-Țepeș, moartea vrednică de un principe a lui Despot Eraclidul, domnia lui Alexandru Lăpușneanu, intrarea cazacilor sub Hmelnițki în Moldova care singură este o poemă întreagă, năvălirile tătarilor, tăierea Brîncoveanului și a familiei sale, una din cele mai triste priveriști ce istoria universală poate înfățișa, catastrofa lui Grigore Ghica în care se întâlnește tot neprevăzutul dramei, și cîte alte scene grozave și uimitoare, cîte alte întâmplări de cel mai mare interes chiar pentru indiferenți...»

O săptămână aproape, odată poemul terminat, am trăit într'o lume fantastică și streină nouă cu desăvîrșire. Ne-am amestecat pentru o clipă într'o viață curioasă și nebănuită de noi, o viață despărțită de marele public prin greutatea perdei de fier a cortinei.

Sunt oameni acolo cari muncesc în umbră și cheltuesc o energie necunoscută. Nimic mai interesant decît să urmărești de aproape repetițiile unei piese care se montează...

Sala pierdută în întuneric pare interiorul unei uriașe case de melc, staluri și fotolii ca mobilele unui salon necercetat de cine știe cîtă vreme, stau acoperite cu pînză cenușie care se întinde ca un giulgiu, după fiecare reprezentație... Rampă scenei mărginește singur cu o dungă de raze, ca o pleoapă luminoasă, întunericul acesta. În fața cușca suflerului pare o gură de umbră ce cascadează a somn.

Fantasmagoria decorurilor e așa de tristă în realitatea ei! Cerurile senine stau strânse pe suluri, pădurile seculare par niște mîzgălituri informe, făcute de un nebun sau de un copil; stînci de mucava, coloane de carton și tronuri șubrede de lemn, mobile din toate epocile, stau grămădite ca la un mezat, ca după un dezastru a unei vechii gospodării... Toate așteaptă să le vie rîndul spre a creia iluzia vieții la un moment dat.

Și iată că dintr'o dată glasul imperios al regisorului, al aceluia care cunoaște toate tainele, trezește cutare decor din somnolența lui impasibilă. Pe nesimțite se desface un sul în fund și un cer nebănuit îți deschide orizonturi nemărginite; din dreapta și din stînga, ca niște monștri sau ca un teren mișcat de cine știe ce acțiuni suterane, se ridică stînci, care se imbină, alcătuiind o grotă.

Un nou sul se desface și acopere cerul din fund cu nori imaginari; o altă pânză cade acum și grotă se închide ca de o perdea de întuneric.

La un semn o lumină albastră inunda scena și două ființi, pe care le cunoaștem de atîta vreme, se metamorfozează sub ochii noștri, luînd înfățișarea unor viziuni de acum o mie de ani...

În timpul acesta Voerozii cu coroanele false în mîini, cu buzdugane îngrozitoare la vedere, cu hlamidele suflecate în brîu; arcași, țărani cu buciume, copii de casă, boeri simandicoși și tinere domnițe umblă forfota prin culise, împrăștiind un vag parfum de năutalină...

Sonore versurile încep să picure și nu le mai cunoști parcă, atîta farmec capătă spuse de minunații artiștii. Și mulțămire sufletească mai mare nu poți să ai decît să vezi întrupat adeva un

lucru care ți-a fulgerat numai o clipă prin gînd...

O, mare putere a iluziei! Cum îți apar toate altfel, cînd devii un simplu spectator într'un stal, pierdut în mijlocul unei mulțimi într'o seară de spectacol. Nu ni-am recunoscut Voevozii, așa ni s'au părut de frumoși, și stîncile de mucava devenise adevărate stînci și grota de carton o adevărată peșteră de vrăjitor. Cu ce mijloace simple se pot face minuni, cu ce elemente disperate se poate creia o viață fantastică și însenina un cer plin de nouri. O, divin regisor, de ce nu poți tu realiza acestea și în urîta și banala noastră viață reală!

A fost fără îndoială o idee fericită a profesorilor noștri cari s'au gândit în primul rînd la partea educativă a unei reprezentații ce avea să înfățișeze plastic cele mai mari fapte din istoria neamu-

lui nostru. Ideia aceasta nu trebuie părăsită, și am fi fericiți, dacă încercarea noastră — aproape improvizată, — ar da un îndemn serios și altora, ca să facă mai bine decât noi.

CARMEN SAECULARE

PERSOANELE:

Danubiu *d-l Zaharia Bârsan.*

Doina. . . . *d-na Olimpia Bârsan.*

Reprezentat pe scena Teatrului Național din
București, la 24 Ianuarie 1909.

(La ridicarea cortinei se văd ruinele unui templu roman.
Doina, într'o atitudine meditativă, stă răzemată de o coloană
trunchiată. *Danubiu*, doarme la picioarele ei).

DOINA

Un veac și jumătate n'a mai căzut mistria
Cea harnică din mîna dibaciului zidar,
Căci pacea după sine aduce bogăția.
Pute ile naturii, reîmblînzite iar,
Torceau acum senine la firul nevăzut
Ce se părea o clipă din mîni că l-au pierdut
Și se 'ntreceau în daruri ca niște ursitoare
Plecate peste-un leagăn, căci nollera poporul
Cum e-un copil ce doarme cu fața zîmbitoare...
Urzeau fără să știe ce-ascunde viitorul:
Se prefăcea granitul din munți în colonade,

În statui, în frontoane; pădurile, și ele
Își dăruiau copacii ca să se 'nalțe schele,
Și unde-au fost colibe de seminții nomade
Prin spornica voință a noilor stăpîni
Au înflorit orașe cu falnice palate,
Cu apeducte 'n care isvoarele captate
Veneau gălăgioase să cînte prin fîntîni.
Treceau triumfătoare aquilele romane
Și se schimbă în urmă ca printr'un farmec loc
Parc'aduceau cu ele viața și norocul;
Se potolise toate pornirile dușmane,
Tăcuse vrajba dintre învins și 'nvingător,
Îi înfrățise grija aceluiasi ogor
Pe care îl lucrase de-un veac și jumătate.
Prindeau în glia nouă semințele-aruncate
Și da 'nsutit, căci virgin era p'atunci pămîntul
Jucau talazuri blonde la infinit cînd vîntul
Se rătăcea prin spice, purtînd din lan în lan
Ca umbra unui nour de aur diafan,

Polenul fin, în care dorm germenii vieții...
Pe căi largi, pietruite, din faptul dimineții
Vuiau siraguri albe de care ferecate,
Ducînd spre municipii comorile-ădunate...
Odată cu lumina creștea cuceritoare
Viața pretutindeni prin foruri și arene:
Ici simulînd o luptă, cu scuturile 'n soare
Luptau gladiatorii; dincoace augurii
Cătau în măruntae misterele naturii;
Bronzată cîte-o sclavă arar trecea alene
Ținînd ca o statuie pe umăr o amforă,
Suna ușor pe lespezi sandala ei sonoră:
O urmăreau cu ochii zîmbind centurionii,
Și-opreau în aer brațul văzînd-o discobolii...
Pășeau în alb gătite spre-altarele Junonii
Purtînd ghirlânzi de roze sfioasele vergine;
Se grămădea mulțimea în for să vadă solii
Veniți s'aduc' o veste din cine știi ce țară;
Un scrib, la o răscruce, pe tablele de ceară

Seria cîte-o scrisoare cu litere latine
Și peste toate-un freamăt, o larmă, o năvală
O ceartă de ciocane căzînd pe nișovală
Și miile de zvonuri, de glasuri zgomotoase,
Ce-alcătuesc tumultul vieții laborioase,
Creșteau, scădeau, ca 'n urmă să reînceapă
Ca murmurul ce-l face un uriaș bondar...
Așa pe zi ce merge creștea mereu belșugul,
Căci viața înflorește pe unde trece plugul;
Puteau colônii 'n tihnă, pășind după corma
S'arunce fără grijă pe brazde sfînta mană,
Știind c'al lor e rodul, că *valul lui Traian*
Le 'mbrățișează țara ca un imens colan...

(Scena se 'ntuneacă. S'aude un zgomot surd ca o furtună
apropie. *Danubiu* tresare din somn și se ridică).

DANUBIU

Ce vuet mă deșteaptă din somnul secular?
Cine 'ndrăznește oare să-mi turbure hodina

DOINA

Batrînule Danubiu, sînt hoardele barbare!
Nu auzi tu uruitul celor din urmă care?
Învăluite 'n nouri de praf vin și dispar...
Că o perdea se lasă și-acopere lumina
Și cînd se limpezește întunecata zare,
Că după un cutremur altare și palate,
Orașe 'ntregi, cu zgomot din temelii surpate,
Se schimbă în ruine...

DANUBIU

Ar tu ce cauți oare pe plaiurile mele?
De unde 'mi pare mie că te cunosc pe tine?
Cine ești tu? Răspunde!
Ce farmec se ascunde
În glasul tău, de 'mi pare c'aud a mele unde
Soptindu-și între ele?
Totuși cum se face că glasul tău ales

732

Se 'ntunecă pe-alocuri de 'mi pare ne 'nțeles
Și 'n vorbele aceste, ce picur' așa clare,
Cad sunete barbare
Ici-colo 'n vălmășag
Ca pietrele de rînd
Uitate 'ntr'un șirag
Printre mărgăritare ?

DOINA

Cum nu-s a tale valuri în totdeauna line,
Cum tu de pretutindenii desprinzi și duci cu ale,
Rostogolind tot cerul cu miile de stele;
Cum porți nisip și aur în albia ta largă,
Precum lumini și umbre se fugăresc și-aleargă
Pe-oglanda ta, — și-adesea, cînd vîi cu ape pline,
Cum glasul tău se 'ncarcă de sunete străine
De parcă este altul, — așa-i și graiul meu !

DANUBIU

Dar cine ești ? Răspunde ! De unde te știi ?

Din care vremi uitată?
Și spune-mi cum te chiamă!
Vin lângă mine-aproape
Să te privesc... Ridică-ți a genelor maramă,
Să-ți văd o clipă ochii sub plînsele pleoape,
ăci tot se uită 'n lume, dar ochii niciodată!

DOINA

O, dacă 'n ochii limpezi poți să citești viața,
Și mei de plîns sînt tulburi...—Nu căuta 'ntr'ai
[mei,
Căci viața de-altădată nu mai străluce 'n ei!
Și n'ai să vezi prin ceața atîtor mari dureri,
Precum pe-un geam cînd plouă se împînzește
ceața,
De nu mai vezi nimica în tristele 'ncăperi...

DANUBIU

Și drept că parcă 's stinse splendorile luminii

În ochii tăi, și totuși înfățișarea ta
Păstrează încă 'n linii
Și 'n portul tău ceva
Ca niște urme șterse de veche măreție!..
Cine ești tu, de sameni cu fetele acele
Ce-și împleteau cosița acuma ani o mie,
Făcându-și o oglindă din valurile mele?..

DOINA

De-mi recunoști și ochii, și chipul meu, și graiul,
De mai cunoști o urmă în portul meu din straiul
Purtat odinioară de mîndrele fecioare,
Deși îți par schimbată și nu-mi mai știi de nume,
Tu știi că și 'n natură acelaș colț de lume
Nu pare tot acelaș cînd e văzut pe soare
Sau e 'necat de umbră, deși acelaș este...
In ochii *noștri* numai el altfel se preface,
Oricum ar fi cu alte podoabe să-l îmbrace
Fugarele-anotimpuri...

DANUBIU

O, vorbele aceste
mi luminează mintea... și gloria trecută
O recunosc în tine: Tu trebuie să fii Doina!

DOINA

Sînt Doina, da, sînt Doina, din lacrimi născută!

DANUBIU

Cît greu somn am dormit!
Pătrund acuma taina
Blestemului de veacuri de care-am fost lovit!
Ești Doina tu, ești zîna pe care o aștept
Din somnul meu de-o mie de ani să mă deștept!
...înd am văzut că, roasă adînc din temelie,
A acestui imperiu măreață clădărie
Începe să se darme, că negre hoarde grele
Vin clocotind mai multe ca valurile mele,

Și una după alta grăbite se alungă,
Talaz peste talaz
Ca să deschid'o strungă
În briul cel de piatră ce sta ca un zăgaz,
Menit ca să despartă
O mare de 'ntuneric de alta de lumină,
Cînd am văzut că truda de veacuri e deșartă,
Că mîna cea divină
Ce-a pus întîia piatră, a pus-o în zadar,
Că înapoi se 'ntoarce greoiul minutar
Ce 'nscris ne 'ncetat
Tot pasul înnainte făcut în univers,
Că o putere oarbă mai mare e în mers, —
Atuncea mai adîncă eu matea mi-am săpat,
M'am îngropat atuncea în giulgiul meu de ape,
Mi-am aruncat cununa de trestii de pe frunte,
Mi-am pus sub cap tridentul, sub pletele cărunte,
Și mi-am închis cu groază truditel pleoape
Să nu mai văd nimica...

DOINA

Da, greu somn ai dormit!

În van pe-a tale maluri am stat ades plîngînd,
Căci nu'mi simțeai tu plînsul în ape picurînd...

DANUBIU

Cu lacrămile tale, vezi tu, mi-am limpezit
Noianul ăsta tulbur de ape care-l port...

DOINA

În valurile tale ades m'am oglindit,
Eu mă vedeam în apă, căci chipul mi-l prindeai
Cînd mă plecam pe tine, dar tu nu mă vedeai,
Cum prinde, dar nu vedesticiosul ochi de mort.—

DANUBIU

O, te vedeam prea bine
Cînd te-oglindeai în mine

Și 'ți auziam adesea îndureratul glas,
Dar nu sünase încă al mîntuirii ceas!..

DOINA

Cum? Pentru noi mai poate să fie mîntuire?

DANUBIU

Da, ceasul nu-i departe... și-o nouă întocmire
Va 'nlocui cea veche...

DOINA

Ca să se darme iar?!

Pe-un loc ferit de lume adesea-ori apar
Ca niște meșteri harnici ce 'nchipue-o cetate,
Mii de vieți mărunte, de-açelaș gînd purtate
Și iată că deodată se 'nalt' un furnicar...
Zoresc de pretutindenii încrucișîndu-și mersul,
Și se 'ntetesc la muncă și-aleargă fiecare,

În oarba lor trufie crezînd c'au fost în stare
Într'un morman de țernă să 'nchidă universul!
Dar într'o zi s'abate un uriaș drumet,
Și iată că 'ntr'o clipă sub pasul lui greoi
Se năruie 'n risipă trufașul mușuroi
Olădit cu-atîta trudă și jertfe de vieți.
Se năruie cetatea, și cei ce au noroc
Să scape, fug cu spaimă și umplu lumea toată,
Se pierd unul de altul răzneți, și niciodată
În vatra părăsită nu se mai strîng la loc...

DANUBIU

Nu, nici-un stăvilar
Nu poate să despartă
Pe-acei ce 'n lumea asta îi leag' aceeași soartă
Și iarăși se adună viața 'mprăștiată,
Căci, vezi, un furnicar
Se risipește, însă nu moare niciodată!
Tot astfel și poporul pe care-l plîngi, crezînd

Că nu mai ești în stare la loc să-l mai aduni,
Il vei zări 'ncurînd,
O, Doina mea iubită,
Pe căi nenumărate
Roind de pretutindeni din negre văgăuni,
Din peșteri, de prin codrii, din văi îndepărtate
Ca să s'așeze iarăși în vatra părăsită!..

DOINA

Grăești cu-așa credință ca unul care știe
Destinele vieții... O spune 'mi dar și mie,
Arată 'mi ce menire mai are 'n viitor,
O spune 'mi soarta-acestui greu încercat popor!

DANUBIU

Fărîma unei clipe, un ceas, o zi, un veac
Au toate 'nsemnătate în cursul nesfîrșit
Al vieții 'n care toate se fac și se desfac...
Va trece dară timpul ca un drumeț grăbit

ând ce-i peritor,
va 'ncărca de lacrimi, va trece bălți de sînge,
dărâma cu mîna din mers cununi de regi,
năruî în treacăt împărății întregi,
Dar el, nepăsător
de tot ce se va stînge
ce va fi căzut,
Va merge înainte cu grabnicii lui pași,
lăsînd ca stîlpi de strajă arar vre-un uriaș,
să 'și însemne calea pe unde a trecut...
Aceștia vor rămîne întregi la locul lor
neatinși de moarte
Ei tot mai mari vor crește,
Cu cît va să pășască și timpul mai departe...
Ei au să spună cine va fi acest popor!

DOINA

, ce n'aș da, o clipă să-i văd și eu...

DANUBIU

(ridică tridentul în aer și invoacă).

Privește!

(Scena se 'ntuneacă, în fund, și pe măsură ce versurile sunt spuse, partea figurativă apare și se grupează pe scenă).

Luați ființ'o clipă, o vremuri viitoare!

Lăsați-ne 'n oglinda ursitei să privim

Dincolo de viață...

Din nepătrunsa ceață

Desfă-te, vis sublim!

Veniți, luați întrupare

O marilor eroi:

Veniți din cetățuia Carpaților bătrâni,

O! juzi cu barba albă și cu toege 'n mâni,

Veniți păstori acasă cu turmele de oi;

Ca slovele mărunte ce's scrise pe-un izvod

Coboară-te la vale, împrăștiat norod,

Că 'ncepe să surîdă străvechiul tău noroc...

Veniți furnici grăbite din nou la furnicare,

Coboară Basaraba! și chiamă la un loc
troavele răzlete pierdute ca 'ntr'o mare!

(Basaraba cu întreg alaiul coboară și se grupează, în
feme ce din partea din potrivă se zărește coborînd Bogdan,
cu casa lui).

Cu un zglobiu și voi
apărăștiat și gureș
reci munții și coboară din vechiul Maramureș,
cu casa ta întreagă, o Bogdan-Voevod!
Coboară 'n svon de bucium cu cetele de-arcași,
cu fete, cu feciori,
cu 'ntregul tău norod,
coboară și 'napoi
cu te uita ce lași,
ăci mult mai mîndră-i țara în care te cobori!

(apar Mircea-cel-Mare și Alexandru-cel-Bun)

DOINA

Ăd doi venind acuma de mîină ca doi frați!
Le fulgeră cununa bătută 'n nestimate:

Blajin la chip e unul și plin de bunătate,
Cu barba revărsată pe piept ca o zăpadă...
Cellalt e aspru însă, cu ochii încreșunțați,
Care-i lucește sub gene ca un tăiuș de spadă
Cine's aceștia, spune? Așa neasemănați,
Cum pot să vin' alături de mîna ca doi frați?

DANUBIU

Închină-te în fața acestor două mâini,
Că ele 's începutul frăției viitoare!
Închină-te în fața acestor doi bătrâni,
Stăpînitori puternici din munte pînă'n mare!
Mărire ție, Mircea, și ție, Alexandre!
Măreț vă stau pe frunte frumoasele cunune
Bătute 'n pietre scumpe cu străluciri de foc —
Cădea-vor dintre ele cu timpul, dar odată
Să va găsi o mîna pioasă să le-adune
Ca să le-așeze iarăși unde-au lucit, la loc!

(Scena se 'ntuneacă din nou)

DOINA

De lasă ca o pîclă acum pe ochii mei
Sîi ca un nor ce-aleargă spre lună s'o cuprindă,
Sporește-un vâl de sînge pe magica oglindă
De nu mai văd nimica în strălucirea ei...

DANUBIU

Sînt fapte peste care mai bine-i să se lese
Greoiul întuneric; sînt domni ce nu cutează
Să lasă în lumină așa pătați de sînge,
Sînt ochi care nu sufăr să fie atinși de-o rază,
Sînt taine ce de-apururi vor stă neînțelese:
Cum poate să se sfîșie doi frați pe-o moștenire?
Ce vrajă blestemată au treptele de tron,
Că pîn' și cei nevolnici încearcă să le sue
Trecând peste cadavre... cine-ar putea să spue?
Deși rămîneți în-noaptea din negrele genuni,
Voi ce veți fi nevrednici ca să purtați cununi!
Sîi faceți loc acelui, a cărui strălucire

Va aruncă o rază ce nu se va mai stinge!..

(apare Ștefan-cel-Mare)

Pășește, Ștefan-Vodă, cu mîndrul tău alai,
În zîngăniri de săbii și tropote de cai,
În trîmbițări de surle și cîntece de clerici,
Cuceritor de steaguri și cuceritor de biserici!
Albaștri îți sînt ochii și părul de mătasă
Cu pletele bălae
Îți împresoară fruntea ca blonda vîlvătae
Ce tremură de-apururi pe capul unui sfînt.
Tu porți pe a ta frunte cununa tinereții,
Tu ai în plete aur, și aurul cununii
Ce va veni pe urmă, va trebui să vie!
Sînt pași ce lasă urme sfințite pe pămînt,
Și nu un cerc de aur, nici un domnesc veșmînt
Sfînțesc pe-un Domn, ci Domnul le dă lor măreție
Oricât de mulți la număr ar fi dușmanii tăi,
Oricât de tari și-ori-unde ar fi să stea la pîndă
Tu te aruncă 'n luptă, fii sigur de izbîndă,

Acum te-or sluji frățește, puterile naturii :
Te-a ajutat când ceața în gura unei văi,
Când negrul întunerice, când arborii pădurii.
Cărezător în tine, pășește înainte:
Că vei lăsa pe-o vale atâtea oseminte
Albind pământul parcă c' un veșnic luciu de lună...
Incoace, o dumbravă va 'nlăcrăma pământul
Fiecare toamnă cu pete mari de sînge...
Singher în cer lăsa-vei tu semnul semilunii,
Căcându-l să pălească în fața sfintei cruci...
Că când va fi din lumea aceasta să te duci,
Când mîndra ta cunună ți-a scăpat pe frunte,
Că soarele ce-apune căzând după un munte;
Când o să ți cadă sceptrul din mîna ta de fer,—
Că poți să-ți întorci în pace privirea către cer,
Că să cobori în groapă făr' de păreri de rău,
Căci clopotele grele îți vor purta de grijă
Că în sute de clopotniți cu glasul lor de schijă
Vor spune peste veacuri mereu numele tău!..

DOINA

Mărire ție, Ștefan!

DANUBIU

Privește-o mînă neagră s'a 'ntins din nou pe soare,
Și noaptea se coboară pășind triumfătoare...
Tu însă nu te teme de negrul întuneric,
Căci sînt și nopți de-acele în care-un vis feer
Venit fără de veste, te cercetează 'n somn...
Așa e și figura năpraznicului Domn
Ce-o să alunge noaptea cu sabia-i de foc...
Răasai dar pentru-o clipă, viteaz făr' de noro
(apare Mihai-Viteazul)

Tu care ai statura anticilor eroi
Și vei purta pe frunte odată trei coroane,
Căci tu vei fi în stare s'aduni iar la un loc
Trei mîndre țări pe care cumplitele nevoi
Le-au rupt din trupul falnic al Daciei Traian
O sfîntă întrupare a visului Unirei,

Urmează 'ți mîndru calea, nu te uita că porți
e chip stigmatul tragic al timpuriei morți:
artfește-te! căci jertfa e prețul mîntuirii!
i dacă de pe umeri va trebui să-ți cadă
rumosul cap, lăcașul acestei mari gîndiri,
i moartea ta urmașii un simbol au să vadă:
ăci tu n'ai să ai parte pe lume de-un mormînt:
ălog îți va sta trupul unde-a căzut, spre-a spune
ă-i cucerit de tine pe veci acel pămînt!...
ar capul tău ce-odată lucea peste trei țări,
ub bolta învechită a unei mănăstiri
ioase mîni l-or duce și pe altar l-or pune,
ă stea ca mărturie a negrei dezbinări,
'ăn'ce din nou cu trunchiul va fi să se'mpreune!..

DOINA

(Acoperîndu-și fața cu mîinile)

! vis de înfrățire ce repede te-ai stîns!

DANUBIU

Destul ! căci nu mai este de-acuma timp de plâns !
Nu mai spera zadarnic să vie-alți uriași,
Ci înarmează'ți brațul și 'ndreaptă ai tăi pași
Spre adîncimi de codrii . . . Acolo e scăpare,
Acolo mai'adie un vînt de libertate,
În mijlocul acelor eroi necunoscuți
Cari se jertfesc în umbră spre-a mîntuî o lume . . .
Ca 'n vremea năvălirii noroadelor barbare,
Adună'ți iar copiii pribegi, răzniți din sate,
Din codru rupe-o frunză și cîntă-le-al tău nume,
Fă să răsunе Doina cu versul tău de foc . . .
La cele patru vînturi, la orișice răscruce
Neconținut tu cîntă-l, trecînd din loc în loc,
Să-l poarte pîn' va crește cu glas de uragan . . .
Și-atunci, cum se pornește un zvon nelămurit
Mișcînd un spic și altul și-apoi întregul lan,
Cum se trezește-un freamăt încet din ram în ram
Păn' ce răscoală codrii, — așa și al tău glas

Din om în om va trece trezind întregul neam!...

Pîn' ce-o să vină Tudor și cetele și-a strînge,

Popul cel din urmă din alte vremi rămas,

Și pună 'n cartea vremii pecetea lui de sînge!

Aare Tudor Vladimirescu cu un grup de țărani înarmați
cu coase și topoare).

Ai îndurat destule, sărman popor iobag!

Din zdreanța de cămașă de rob tu fă'ți un steag,

Și pleacă înaintea cu vîntul de răscoală

Ceți ia pîn' și cenușa rămasă 'n vatra goală!

Din șubrede colibe, din umede chilii,

Din negrele bordeie săpate în pămînt,

Sculați-vă cu toții, ca stăfii din mormînt,

Pe care ați stat atîta înmormîntați de vii!

Creșteți-vă 'n clopotniți și sub al crucii semn

Viți cu bărbăție în toaca grea de lemn

Și clopotele toate din somn le deșteptați,

Pe care a sosit acela pe care-l așteptați!

Du-i, Tudor, dă-le iarăși lumini ochilor or
 Să vadă cum din cîmpul mănos al țării noastre
 Ca niște pete negre în zările albastre,
 Dispare cel din urmă hrăpareț stol de corb

DOINA

Senin! Senin! Năvală bogată de senin!
 De-asupra'mi parcă cerul și-a mai lărgit
 [vazu

A cui e oare mîna care-a deschis zăgazul
 De curge-atît albastru?... În pietre de rubi
 S'a închegat acuma tot sîngele vărsat!
 O, cine-i vrăjitorul ce toate le-a schimbat?

DANUBIU

(Arată pe Cuza, care apare cu grupul Unioniștilor)

Privește vrăjitorul!

(Cătră Cuza)

O vrednic Domn, trimis
 De Cel-atot-puternic să 'ncepi o vreme nouă

să 'ntrupezi odată al înfrățirii vis,
tu ești făurarul menit să împreuni
'o cunună numai, cununile-amîndouă
fruntea ta înaltă cu ea să ți-o 'ncununi!

frînge multe lanțuri, dar lanțul viu pe care
rivnicile vremuri l-au rupt de-atîtea ori,
acum nimic să-l frîngă nu va mai fi în stare,
i, la un semn, deodată, în țările surori
oși, bătrîni și tineri și fete și feciori,
n rîd într'o ghirlandă alături flori cu flori,
vor întinde mîna, pășind peste hotare
lanțul de unire al unei mîndre hori!

DOINA

re! O, vis magic visat de-atîți eroi!
roie care doarme nelămurită 'n noi,
simți întotdeauna pe cineva aproape,
ere domnitoare peste pămînt și ape,
ter care împinge isvoarele spre mare,

Fir nevăzut ce leagă al păsărilor stol,
Al însăși vieții noastre cel mai măreț simbol,
Unire, forță oarbă, o! tainică chemare,
Ce mîndră sînt eu astăzi că 'ți pot rosti cuvîntul !..

(Îngenunche)

Umilă 'mi plec genunchii în fața voastr'-acum,
Giganți pe care timpul în grabnicul lui drum
V'a pus ca stîlpi de strajă spre-a ne păzi pămîntul :
Eternă închinare vi se cuvine vouă !

(Întorcîndu-se spre *Danubiu*)

Și-acum, bătrîn părinte, cu mînile-amîndouă,
De nu-i un vis acesta, dă negura 'ntr'o parte,
Dă drumul iarăși vremii ca să 'și urmeze zborul
Și spune 'mî mai departe
Ce-ascunde viitorul !

DANUBIU

(Ca 'ntr'un extaz)

Într'o împărăție, la obîrșia mea
Pe-acolo unde 's numai un râușor abia,
Ce 'și despletește apa prin văile adînci,
Este-un castel fantastic împresurat de stânci,
Într'o împărăție, la obîrșia mea...

Un cuib de vultur pare fantasticul castel
Zidit din vremi străbune și-acolo, sus, în el,
Ferit de lumea 'ntreagă trăește-un prinț străin,
Ca niște oști stejarii în paza lui îl țin
Și-un cuib de vultur pare fantasticul castel...

Cînd soarele se 'nalță încet din răsărit,
El dăinue în zare o clipă 'n loc oprit,
Arzând ca o coroană pe negri codrii mari
Și freamătă oștirea bătrânilor stejari
Cînd soarele se 'nalță încet din răsărit...

Uimit privește prințul din vechiul lui castel
Și-adesea i se pare c' ajung pînă la el
Din loc în loc purtate războinice chemări —
Lung clocotesc bătrînii stejari în depărtări
Și-uimit ascultă prințul din vechiul său castel...

Atunci a mele unde iau graiul de baladă,
Sglobii peste pripoare săltând când stau să cadă
Și-i povestesc în taină de-o țară fermecată
În care-adus de mine va stăpîni odată,
Și-atunci a mele unde iau graiul de baladă

Îi povestesc într'una de țara fermecată,
Iau glasul de sirenă și-atunci ca niciodată
Castelul vechiu îi pare că este trist și gol —
Dar într'o dimineață la poartă-i bate-un sol
Ce vine ca să-l cheme în țara fermecată...

E greu să 'ți lași în urmă castelul părintesc
Și-atâtea lucruri scumpe cari toate 'ți amintesc
Viața ce-ai trăit-o, — la fiecare pas...
Sînt lacrimi în cuvântul acesta „bun-rămas” —
Dar el își lasă 'n urmă castelul părintesc...

Arzând ca o coroană pe negri codrii mari
El vede mândrul soare, iar falnicii stejari
I-aduc de pretutindenî războinice chemări,
Și merge cătră soare, pe care-l vede 'n zări
Arzând ca o coroană pe negri codrii mari:

Acesta-i cel ce ține în mână viitorul!

Acestuia să-i lase în drum cu flori pe cale

Acesta îl va duce pe cale de înălțare

Acestuia se cade ca să-i purtați credință,

Căci El e cel ce ține în mână viitorul!

VERIFICAT

1937

ERATĂ :

Versurile arătate mai jos să se citească așa cum sunt date aici:

Al 8-lea vers dela pag. 13:

Plecate peste-un leagăn, căci nou era poporul.

Al 5-lea vers dela pag. 32:

Cuceritor de steaguri și ctitor de biserici!

Al 12-lea vers dela pag. 33:

Cînd mîndra ta cunună ți-a scăpăta pe frunte,